

ทุนญี่ปุ่น: ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Japanese Capitalism in South-East Asia

นฤตม์ เจริญศรี¹

บทคัดย่อ

บทบาทของญี่ปุ่นที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังยุคสงครามโลกครั้งที่สองเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ก่อให้เกิดพัฒนาการในมิติต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การจะทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาจากหลายทฤษฎีเพื่อหาคำอธิบายที่สามารถอธิบาย หรือเสริมคำอธิบายของแนวคิดอื่นที่ขาดตกบกพร่องไปได้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้

บทความนี้เลือกการศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ส่วนหนึ่งได้มีปฏิสัมพันธ์กับญี่ปุ่นจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวการศึกษาแบบเสรีนิยมใหม่เข้ามาอธิบาย โดยข้อเสนองของบทความนี้ คือ การศึกษาภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินำมาอธิบาย คำอธิบายของสำนักเสรีนิยมใหม่มาอธิบายกระบวนการเคลื่อนย้ายของทุนญี่ปุ่น อันเกิดจากแรงขับเคลื่อนของพลังทุนนิยมโลกได้ส่งผลให้เกิดภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ และสามารถแสดงให้เห็นพลังที่ผลักดันให้เกิดเป้าหมายและกระบวนการของรัฐได้ดีกว่าคำอธิบายของสำนักทฤษฎีอื่น

คำสำคัญ : ทุนญี่ปุ่น, ภูมิภาคนิยม, ภูมิภาคานุวัติน, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้,
การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

Japan's roles upon Southeast Asia after World War II were one of the main factors that have a great impact on politic, economic and social of Southeast Asia. In order to understand changes in Southeast Asia, we have to find a possible explanation to explicate the transformation.

This article tries to explain economic development of Southeast Asia by using alternative theory which is 'Neo-Liberalism.' The argument of this article is that the study of 'regionalism' and 'regionalization' can also be explained by neo-liberalism. The neo-liberalism not only explains the transformation in the region, but also gives us an extensive view of world economic. Accordingly, seeing both changes altogether, we can understand the dynamic drove the transformation in Southeast Asia comprehensively.

Keywords: Japanese Capitalism, Regionalism, Regionalization, Southeast Asia,
Foreign Dirrect Investment

การศึกษาเรื่องภูมิภาคนิยม (Regionalism) และภูมิภาคานุวัติ (Regionalization)² ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสองแนวคิดที่

² แม้คำว่า พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จะบัญญัติคำว่า “Regionalism” เป็นภาษาไทยว่า “ภูมิภาคนิยม” และถูกใช้อย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว กระนั้น คำว่า “Regionalization” ยังไม่มีการสร้างบรรทัดฐานเป็นที่ร่วมกันในการใช้คำภาษาไทย บ้างว่า “การทำให้เป็นภูมิภาค” หรือ “แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม” บทความนี้ถอดคำว่า “Regionalization” เป็นภาษาไทยว่า “ภูมิภาคานุวัติ” โดยเป็นสนธิคำระหว่าง “ภูมิภาค” และ “อนุวัติ” ที่แปลว่า “ทำตาม ประพฤติตาม ปฏิบัติตาม” ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจึงหมายความว่า “การที่ภูมิภาคทำตามกันหรือประพฤติตามกัน อันก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”

อนึ่ง คำว่า “ภูมิภาคานุวัติ” นั้น ดัดแปลงจากคำว่า “ภูมิภาคานุวัติ” ซึ่ง ดร.ขจิต จิตตเสวี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ใช้เป็นครั้งแรก โดยไม่เลือกถอดเป็นไทยว่าภูมิภาคานุวัติ อันเป็นคำสนธิระหว่าง “ภูมิภาค” กับ “อนุวัติ” ที่ใช้เช่นเดียวกันกับ “โลกานุวัติ” ซึ่งแปลว่า หมุนตามกัน นอกจากนี้ การใช้คำว่า “อนุวัติ” ยังสื่อถึงการแพร่ออก กระจายออกไปรอบ ซึ่งเหมาะสมกับการใช้กับความหมายของโลกานุวัติ ในทางตรงกันข้ามปรากฏการณ์ภูมิภาคานุวัติเป็นกระบวนการที่แคบลงหรือเข้ามาเป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้น จึงใช้คำว่า “อนุวัติ” แทน เพื่อแสดงความกลมกลืนและเป็นไปในทางหนึ่งทางเดียวกัน

ได้รับความสนใจมากขึ้นในทศวรรษ 90 เนื่องจากเป็นช่วงที่พัฒนาการของกระบวนการสร้างความร่วมมือส่วนภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พัฒนาไปอย่างมาก

อรรถาธิบายต่อภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินั้นมีหลายแบบ ผ่านการสร้างคำอธิบายเฉพาะตัวหรืออาจมีความเกี่ยวข้องกันของสำนักคิดหลายสำนัก อาทิ สัจนิยม (Realism) บัญญัตินิยม (Constructivism)³ และเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) โดยทุกสำนักก็ตีความแนวทางอธิบายเป้าหมายของรัฐ กระบวนการเพื่อให้สู่เป้าหมายของรัฐในประเด็นการรวมภูมิภาค อย่างไรก็ตามก็ตีบทความนี้ตระหนักว่า

³ “Constructivism” เป็นสำนักคิดหนึ่งศาสตร์การระหว่างประเทศที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในฐานะของทฤษฎีเชิงวิพากษ์ อย่างไรก็ตามก็ในการถอดคำดังกล่าวเป็นภาษาไทยให้ครอบคลุมแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีดังกล่าวยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่มาก บ้างถอดว่า “โครงสร้างนิยม” (ซึ่งจะมีปัญหากับ “Structuralism”) “สรรค์สร้างนิยม” “ก่อสร้างนิยม” เป็นต้น บทความนี้ถอดคำว่า “Constructivism” เป็นภาษาไทยว่า “บัญญัตินิยม” เพราะผู้เขียนเห็นด้วยกับการถอดความดังกล่าวว่าสามารถให้ความหมายทางแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีได้ครอบคลุม โดยผู้คิดคำภาษาไทยคำนี้ คือ ดร.สุกฤษฎี บิทธิพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำอธิบายของสองสำนักคิดแรกนั้นยังมีความสามารถไม่มากพอในการชี้ให้เห็นถึงพลังของระบบทุนนิยมอันเป็นพลังจากภายนอกภูมิภาคที่เข้ามามีผลต่อการผลักดันให้เกิดการรวมภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะบทบาทของญี่ปุ่นที่มีผลอย่างมากต่อกระบวนการภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะการศึกษาของสองสำนักคิดแรกนั้นมุ่งเน้นการอธิบายเชิงสถาบันหรือเน้นเรื่องความร่วมมือ แต่ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงปัจจัยผลักดันที่ก่อให้เกิดกระบวนการตัดสินใจได้

ข้อเสนอของบทความนี้ คือ การศึกษาภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินสามารถใช้คำอธิบายของสำนักเสรีนิยมใหม่มาอธิบายกระบวนการเคลื่อนย้ายของทุนญี่ปุ่น อันเกิดจากแรงขับเคลื่อนของพลังทุนนิยมโลกได้ส่งผลให้เกิดภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ และสามารถแสดงให้เห็นพลังที่ผลักดันให้เกิดเป้าหมายและกระบวนการของรัฐได้ดีกว่าคำอธิบายของสำนักทฤษฎีอื่น

บทความนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็นสามส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งนำเสนอเกี่ยวกับคำอธิบายของทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ที่มีต่อภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัติน ส่วนที่สองนำเสนอเกี่ยวกับทุนญี่ปุ่นและภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และส่วนสุดท้ายเป็นส่วนสรุป

ทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัติน

การศึกษาภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการศึกษาเชิงทฤษฎีออกเป็นสามกลุ่ม คือ *สังคมนิยม* *บุญญานิยม* และ *เสรีนิยมใหม่* การศึกษาของทั้งสามสำนักนี้ให้เหตุผลการเปลี่ยนแปลงการที่รัฐจากเดิมมิได้สร้างความร่วมมือหันมาสู่การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ คำอธิบายของสำนักคิดเสรีนิยมใหม่เป็นข้อถกเถียงสำคัญของบทความนี้ ด้วยความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงการศึกษาภูมิภาคนิยมแบบเก่าที่มาสู่แบบใหม่สามารถอธิบายและชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากพลวัตของระบบทุนนิยมโลกได้

สำนักคิด “สังคมนิยม” อธิบายภูมิภาคนิยมแบบเก่าโดยใช้กรณีของสหภาพยุโรปเป็นประเด็นการศึกษาสำคัญ โดยกล่าวว่าการรวมตัวของสหภาพยุโรปนั้นมีเป้าหมายเพื่อจัดการกับประเด็นปัญหาความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาค และอธิบายภูมิภาคนิยมแบบใหม่ว่าเกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์และพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ (Cohn, 2008: 242-243) จากแนวคิดของสังคมนิยมจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การวิเคราะห์ประเด็นภูมิภาคนิยมจากเก่ามาสู่แบบใหม่นั้นได้มีการเพิ่มมิติทางเศรษฐกิจเข้าไปวิเคราะห์ เพราะในการวิเคราะห์แบบเดิมที่ศึกษาภูมิภาคนิยมแบบเก่าเน้นมุ่งเน้นแต่เรื่องความมั่นคงอันเป็นลักษณะของสำนักคิดสังคมนิยมนอกจากนี้สังคมนิยม

ยังมองว่าองค์การระดับภูมิภาค (regional organizations) เป็นเพียงการที่พันธมิตรมาสร้างสถาบันร่วมกันเพื่อต่อต้านภัยคุกคามที่มีร่วมกัน หรือต่อต้านผลประโยชน์ของอำนาจจ้าว (Hegemonoc Sphere of Interest of a Great Power) องค์การระดับภูมิภาคจึงถือได้ว่าไม่ใช่ อะไรที่พิเศษไปกว่าพันธมิตรที่ร่วมมือกัน สร้างสถาบันขึ้นมา (Wunderlich, 2007) มุมมองว่าด้วยเรื่องภูมิภาคานวัติของสังคมนิยมจึง พิจารณาบทบาทของหน่วยงาน องค์การใน ฐานะที่เป็นเครื่องมือ หรือปัจจัยสนับสนุนให้เกิด การเชื่อมโยงของความร่วมมือระหว่างพันธมิตร เพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคง

ในขณะที่แนวคิด “บัญญัตินิยม” มอง ว่าการมีแนวคิด (ideas) ร่วมกันจะก่อให้เกิด รูปแบบของพฤติกรรมที่คงที่ (stable) ซึ่งอาจ เป็นพฤติกรรมในมิติความร่วมมือหรือความ ขัดแย้ง (Ruland & Jetschke, 2008) ดังนั้นจึง อาจกล่าวได้ว่าสำนักบัญญัตินิยมเชื่อและเน้นย้ำ ถึงการใช้ภูมิภาคนิยมเป็นเครื่องมือเพื่อ สนับสนุนให้เกิดเป้าหมายทางการเมืองและ เศรษฐกิจ เพราะภูมิภาค (region) คือสิ่งที่รัฐ ต่างๆร่วมกันสร้างขึ้นโดยรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจ (Vayrynen, 2003: 26-27)

ดังที่ได้กล่าวถึงแนวคิดของสังคมนิยม และบัญญัตินิยมในเรื่องการอธิบายความร่วมมือ ระดับภูมิภาคแล้วจะเห็นได้ว่าสองทฤษฎี ดังกล่าวมุ่งเน้นอธิบายว่า “ความร่วมมือดำเนินการ อย่างไร” (how) กล่าวคือเป็นการศึกษาเน้นเรื่อง

สถาบันและกระบวนการตัดสินใจ อีกทั้งยังเน้น การอธิบายเรื่อง “องค์การใดเป็นตัวแสดง” (which) ซึ่งเป็นการเน้นการศึกษาเรื่ององค์การ ระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานข้ามชาติ จาก ประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นว่าการศึกษาเรื่อง ภูมิภาคนิยมจะไม่สามารถหลุดพ้นตัวแบบของ การศึกษาโดยใช้สหภาพยุโรปเป็นหลักของ การศึกษาได้เลย บทความนี้มีความเชื่อว่า จำเป็นต้องพัฒนาอรรถาธิบายให้เห็นถึง “แรงผลักดัน” เพราะเชื่อว่าภูมิภาคานวัติไม่ได้ เกิดขึ้นในสุญญากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน กรณีที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้มีสถาบัน อย่างเป็นทางการเช่นเดียวกันกับสหภาพยุโรป ดังนั้นคำอธิบายแบบสองสำนักแรกนั้นจะมี สามารถอธิบายความร่วมมือของเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างสมบูรณ์ บทความนี้มีความ เชื่อที่ว่าคำอธิบายของสำนักเสรีนิยมใหม่มี ความสามารถในการอธิบายให้เห็นแรงผลักดันที่ ก่อให้เกิดความร่วมมือได้ชัดเจน เพราะแสดง ปัจจัยผลักดัน ผลประโยชน์ และเป้าหมายของ รัฐได้ดีกว่าคำอธิบายของสำนักคิดอื่น จึงใช้ สำนักคิดเสรีนิยมใหม่เป็นข้อถกเถียงของ บทความ

จากที่ได้กล่าวมาถึงแนวคิดเรื่อง ภูมิภาคนิยมของสำนักคิดสังคมนิยมและบัญญัติ นิยมจะเห็นได้ว่าทั้งสองแนวคิดมุ่งเน้นการ อธิบายภูมิภาคนิยมในลักษณะมิติทางการเมือง เป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นเรื่องผลประโยชน์ของรัฐ เป็นประเด็นใหญ่อยู่ อย่างไรก็ตามแม้สำนัก

สังคมจะเปลี่ยนการศึกษาจากภูมิภาคนิยมแบบเก่ามาสู่แบบใหม่แล้วแต่ก็ยังไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงพลังที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือความพยายามในการสร้างความร่วมมือของรัฐต่างๆได้ เพราะไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงพลังของระบบทุนนิยมที่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้ ในขณะที่เดียวกับสำนักคิดบัญญัตินิยมแม้จะมีการกล่าวถึงประเด็นทางเศรษฐกิจบ้างก็ตามแต่ แต่ก็ไม่สามารถอธิบายพลวัตของพลังทุนนิยมโลกได้เช่นเดียวกันกับสำนักสังคมนิยม นอกจากนี้ประเด็นสำคัญของสองสำนักคิดแรกนั้นคือ มุ่งเน้นอธิบายว่า “ความร่วมมือดำเนินการอย่างไร” (how) กล่าวคือเป็นการศึกษาเน้นเรื่องสถาบันและกระบวนการตัดสินใจ อีกทั้งยังเน้นการอธิบายเรื่อง “องค์การใดเป็นตัวแสดง” (which) ซึ่งเป็นการเน้นการศึกษาเรื่ององค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานข้ามชาติ จากประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นว่าการศึกษารัฐภูมิภาคนิยมจะไม่สามารถหลุดพ้นตัวแบบของการศึกษาโดยใช้สหภาพยุโรปเป็นหลักของการศึกษาได้เลย

บทความนี้มีความเชื่อว่าจำเป็นต้องพัฒนาอรรถาธิบายให้เห็นถึงพลวัตของ “การเกิดขึ้น” หรือกล่าวในอีกแง่คือ “แรงผลักดันที่ทำให้เกิดขึ้น” เพราะเชื่อว่าภูมิภาคนิยมมิได้เกิดขึ้นในสูญญากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้มีสถาบันอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป ดังนั้นคำอธิบายแบบสองสำนักแรกนั้นจะไม่สามารถอธิบายความร่วมมือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ได้อย่างสมบูรณ์ บทความนี้มีความเชื่อที่ว่า คำอธิบายของสำนักเสรีนิยมใหม่มีความสามารถในการอธิบายให้เห็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดความร่วมมือได้ชัดเจน เพราะแสดงปัจจัยผลักดัน ผลประโยชน์ และเป้าหมายของรัฐได้ดีกว่าคำอธิบายของสำนักคิดอื่น จึงใช้สำนักคิดเสรีนิยมใหม่เป็นข้อถกเถียงของบทความ

“สำนักคิดเสรีนิยมใหม่” พัฒนามาจากสำนักคิด “เสรีนิยม” (Liberalism) ที่เชื่อในกลไกการทำงานของตลาด โดยแนวคิดเสรีนิยมมีผลต่อแนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยมอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่มีแนวคิดในเรื่องความจำเป็นที่จะต้องก่อตั้งสถาบันระหว่างประเทศขึ้นมาเพื่อดูแลระบบการเงินโลก จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลต่อการก่อตั้งสถาบันระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ แนวคิดในการก่อตั้งสถาบันการเงินระหว่างประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดสำนักคิดใหม่คือ สำนักคิดเสรีนิยมใหม่

สำนักคิดเสรีนิยมใหม่มีความเชื่อโดยพื้นฐานว่ามนุษย์จะรุ่งเรืองได้หากได้รับอิสระทางการลงทุนในกรอบที่มีเรื่องสิทธิทรัพย์สินส่วนบุคคล ตลาดเสรี และการค้าเสรีคอยกำกับไว้ รัฐมีหน้าที่เพียงดูแลการเงิน ความมั่นคงของรัฐเพื่อปกป้องทรัพย์สิน และให้ตลาดสามารถทำงานไปได้โดยปกติ (Harvey, 2005)

หากพิจารณาตามแนวคิดพื้นฐานของสำนักเสรีนิยมใหม่จะเห็นได้ว่าประเด็นเรื่อง

ภูมิภาคนิยมมีความสอดคล้องกับเสรีนิยมใหม่ ในประเด็นที่ว่า “ภูมิภาคนิยมใหม่” เน้นเรื่องการแข่งขันระดับโลกและลดกฎระเบียบต่างๆ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น แนวคิดเรื่องการมีเสรีทางการค้า การลดกฎระเบียบของรัฐเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันของเสรีนิยมใหม่จึงสอดคล้องกับประเด็นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากพิจารณาถึงประเด็นภูมิภาคานวัตกรรมซึ่งเน้นเรื่องความร่วมมือกันระหว่างบริษัทธุรกิจเอกชนแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่เน้นเรื่อง การลดกฎระเบียบก็สอดคล้องและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างบริษัทเอกชนจนนำไปสู่ภูมิภาคานวัตกรรมในที่สุด

แนวทางการอธิบายแบบเสรีนิยมใหม่ อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางที่สอดคล้องหรือเป็นแนวทางเดียวกันกับการสร้างคำอธิบายภูมิภาคนิยมของการอธิบายแบบใช้ตลาดโลกเป็นวิธีการศึกษา (Global Markets Approach) ที่เชื่อว่าลักษณะของตลาดโลกนั้นจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายและการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างประเทศของบริษัทเอกชนมากขึ้น โดยรัฐบาลจะยังคงเป็นผู้รักษาระบบความเป็นรัฐให้คงอยู่และจัดตั้งเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนขึ้น เช่น การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ระบบตลาดโลกช่วยก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อรัฐให้สร้างความร่วมมือระหว่างกัน เพราะความร่วมมือระดับภูมิภาคนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) และ

การยอมรับทางการเมือง (Political Acceptability) กล่าวคือ การร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการจัดสรรทรัพยากรเพราะกำแพงระหว่างรัฐจะหายไป ซึ่งนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Schirm, 2002)

กล่าวโดยสรุป การศึกษาแบบเสรีนิยมใหม่ที่พยายามทำความเข้าใจตลาด หรือระบบทุนนั้นมีความสามารถในการอธิบายภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตกรรมได้ เพราะมีความสามารถแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ผลักดันและก่อให้เกิดการตัดสินใจของรัฐที่เลือกที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างกันในภูมิภาค ซึ่งคำอธิบายนี้แตกต่างไปจากการศึกษารูปแบบเดิมที่มุ่งเน้นการศึกษาและอธิบายความร่วมมือขององค์การโดยมิได้มีการศึกษาปัจจัยผลักดันหรือปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐตัดสินใจเลือกที่จะสร้างความร่วมมือ

ทุนญี่ปุ่น: ภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในสองส่วนแรกของบทความได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตกรรม อีกทั้งแนวคิดเชิงทฤษฎีที่มีต่อภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตกรรมโดยลำดับแล้ว เป้าหมายของสองส่วนแรกของบทความคือเพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นของภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเชิงทฤษฎี ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนข้อถกเถียงของบทความที่ว่า การอธิบายเชิงทฤษฎี

ของสำนักคิดเสรีนิยมใหม่ที่ตกเถียงว่าบทบาททุนสามารถก่อให้เกิดภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตินั้นเป็นข้อถกเถียงที่มีความสามารถในการแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ดีกว่าการอธิบายของสำนักคิดกลุ่มอื่น

บทบาทของทุนญี่ปุ่นที่บทความนี้เสนอคือ บทบาทของทุนนิยม (Capitalism) อันกินความไปถึง ทุน (Funding) ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ (Official Development Assistance – ODA) และการลงทุนระหว่างประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) ที่ญี่ปุ่นมีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีความเชื่อว่า ทุน (Funding) เป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมที่เสรีนิยมใหม่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ “การพัฒนา” (Development) อันเป็นวาทกรรมสำคัญของเสรีนิยมใหม่

บทบาททุนญี่ปุ่นที่กล่าวถึงในส่วนนี้ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงความพยายามในการก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asian Community – EAC) โดยบทความแบ่งช่วงระยะเวลาที่ระบบทุนนิยมญี่ปุ่นมีผลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสองระยะกว้างๆ คือ *ระยะแรก* เป็นช่วงหลังการเกิดข้อตกลงพลาซา (Plaza Accord) ที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องย้ายฐานการผลิตมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพิจารณาการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of South-East

Asian Nations – ASEAN) เข้าประกอบ *ระยะที่สอง* คือ หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นเป็นต้นมา

การแบ่งการนำเสนอช่วงเวลาออกเป็นสองช่วงนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความพยายามของญี่ปุ่นที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น เป้าหมายของญี่ปุ่น การดำเนินนโยบาย และผลที่ก่อให้เกิดภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ระยะที่หนึ่ง: เมื่อญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิต

หลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สองที่ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาเข้าควบคุมญี่ปุ่นโดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ของญี่ปุ่น ประกาศยกเลิกสิทธิการใช้สงครามเป็นเครื่องมือในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างประเทศ รวมทั้งจะไม่มีการกำลัງใดๆในประเทศ ส่งผลให้ญี่ปุ่นหันเหการพัฒนาและทุ่มทรัพยากรที่มีไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงระยะเวลาสงครามเย็นที่ญี่ปุ่นต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจของตนเองนั้นได้มีเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่ช่วยสนับสนุนให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองได้มากขึ้น คือ สงครามเกาหลี (Korean War) กล่าวคือ ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่สหรัฐอเมริกามีต้องเข้าไปทำสงครามในเกาหลี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสั่งซื้อสินค้า

ยุทธโศภนจากญี่ปุ่นเพื่อสนับสนุนการทำสงคราม อาทิ เครื่องนุ่งห่ม ผ้าฝ้าย ผ้าห่ม รถบรรทุก รถไฟ รถชนะเปิด รถบรรทุกน้ำมัน เครื่องบิน เหล็ก เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการจัดระบบใหม่ของทุนนิยมของโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาจึงมีผลทางตรงต่อระบบของญี่ปุ่นทั้งมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหารของญี่ปุ่น ส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถฟื้นตัวระบบเศรษฐกิจของตนเองได้ด้วยความรวดเร็ว (สุวินัย, 2523: 26)

เฮชรา ไวเกล (Vogel, 1986) วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นได้ดุลมากกว่าสหรัฐอเมริกาว่าเป็นเพราะญี่ปุ่นได้ใช้นโยบายสำคัญสามประการ ได้แก่ “การปฏิวัติอุตสาหกรรมใหม่” ในเรื่องอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (New Industrial Revolution in Manufacturing Technology) “การมุ่งเน้นในภาคการบริการ” และ “การขยายตัวของการวิจัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนา” อีกทั้ง ญี่ปุ่นได้กำหนดให้ค่าเงินของตนเองต่ำ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า สินค้าของญี่ปุ่นจึงเข้าตลาดในสหรัฐอเมริกาจนได้ดุลการค้าอย่างมาก การได้ดุลการค้ามากกว่าสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ญี่ปุ่นเกิดความบาดหมางกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้หลายประเทศเกรงว่าดุลการชำระเงินเกินดุลของญี่ปุ่นจะนำไปสู่ปัญหาด้านเสถียรภาพของระบบการเงินโลกซึ่งกำลังมีปัญหายุ่งยากแล้ว (ผาสุก และ เบเคอร์, 2546: 189) ส่งผลให้ในการประชุมของ G-5 ในปี ค.ศ.1985 เกิด “ข้อตกลงพลาซา” โดยให้

ค่าเงินเยนของญี่ปุ่นสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 89 (ผาสุก และ เบเคอร์, 2546: 189)

ข้อตกลงพลาซาได้ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีต้นทุนในการผลิตสินค้ามากขึ้น เพราะค่าเงินเยนมูลค่าสูงขึ้น ญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องลดต้นทุนการผลิตของตนเอง โดยการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงถูกกว่า ได้แก่ ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้ร่วมส่งเสริมการให้ย้ายฐานการผลิตโดยให้กู้ดอกเบี้ยราคาถูกเพื่อไปลงทุน ณ ต่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาจนถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายฐานการผลิต อันเกิดจากการเพิ่มขึ้นของค่าเงินญี่ปุ่น อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่นอีกที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้ญี่ปุ่นมีความจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้ถอนบทบาทของตนเองไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะสงครามเวียดนาม (Vietnam War) ได้สิ้นสุดลงแล้ว ทำให้ญี่ปุ่นมีความกังวลว่าจะรักษาความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้อย่างไร เพื่อยังคงรักษามลประโยชน์ไว้ ส่งผลให้ญี่ปุ่นทำการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยมีชื่อว่า “การมองหาความร่วมมือแบบใหม่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก” โดยมีประเด็นหลักที่ว่า “บทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่จะ

ขาดไม่ได้” อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นต้องเข้าไปมีบทบาทในการแบ่งเบาภาระของสหรัฐอเมริกาหรือเข้าไปทำหน้าที่แทนสหรัฐอเมริกาที่กำลังเริ่มถอนตัวออกจากภูมิภาคดังกล่าว แนวคิดดังกล่าวของญี่ปุ่นได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความร่วมมือต่อภูมิภาค กล่าวคือ ได้เปลี่ยนไปจากที่เน้น “การพัฒนาที่พึ่งพาสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก” ไปเป็นภูมิภาคที่ “แบ่งหน้าที่กันตามสถานะทางเศรษฐกิจของตน” (โอะโซะกะว่า, 2545: 131-133)

กล่าวโดยสรุป คือ ปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศที่มีเหตุการณ์สงครามเกาหลี การถอนตัวของสหรัฐอเมริกาออกจากเวียดนาม หรือปัจจัยภายในประเทศที่ญี่ปุ่นพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตนเองให้พ้นจากความล่มสลายเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สองส่งผลให้ญี่ปุ่นเกิดข้อบาดหมางกับสหรัฐอเมริกาในประเด็นทางเศรษฐกิจ และต้องย้ายฐานการผลิตมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หากพิจารณาเป้าหมายของญี่ปุ่นที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงเวลาดังกล่าว อันเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ญี่ปุ่นเลือกที่ย้ายฐานการผลิตมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น บัญญัติ สุรการวิทย์⁴ ชี้ประเด็นสำคัญไว้หกประเด็นว่า เพราะญี่ปุ่นเห็นว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ มีแหล่งก๊าซ และน้ำมันในอ่าวไทย ซึ่งมีความสามารถค้าจนญี่ปุ่นได้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตลาดที่กว้างใหญ่ให้แก่ญี่ปุ่น อีกทั้ง

มีบริษัทญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ช่องแคบมะละกาเป็นช่องแคบที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจญี่ปุ่น เพราะเป็นเส้นทางการขนส่งสินค้าและน้ำมันจากทั่วโลกสู่ญี่ปุ่น และประการท้ายสุด คือ รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพันธมิตรที่ดีทางการเมืองกับญี่ปุ่น (บัญญัติ, ม.ป.ป.: 23)

ในช่วงเวลานี้จึงเป็นช่วงเวลาที่ระบบทุนญี่ปุ่นได้รับแรงผลักดันจากระบบทุนนิยมโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนนำไปสู่การย้ายฐานการผลิตมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ญี่ปุ่นเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะส่งผลดีต่อญี่ปุ่น อีกทั้งสหรัฐอเมริกายังตั้งเป้าหมายให้ญี่ปุ่นเป็นตัวแทนของระบบทุนนิยมในเอเชีย ดังนั้นการที่ญี่ปุ่นเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกก็เปรียบเสมือนการรับประกันว่าสหรัฐอเมริกาได้ส่งตัวแทนที่มีหน้าที่ในการดูแลระบบทุนนิยมให้เข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว

ระยะที่สอง: หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น

หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี ค.ศ. 1991⁴ ญี่ปุ่นได้รับประโยชน์จากการย้าย

⁴ แนวคิดเรื่องการสิ้นสุดของสงครามเย็นยังคงเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงถึงเงื่อนไขเวลาที่ใช้ในงานวิชาการ เพราะมีการใช้ช่วงเวลาที่แตกต่างกันไปสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรก ใช้เงื่อนไขเวลาของการล่มสลายของกำแพงเบอร์ลินในเยอรมนี เมื่อปี ค.ศ. 1989 เป็นเงื่อนไขเวลาการสิ้นสุดของสงครามเย็น ในขณะที่กลุ่มที่สองใช้เงื่อนไขเวลาของการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ. 1991 เป็นเงื่อนไขเวลาการสิ้นสุดของสงครามเย็น อย่างไรก็ตามดิบทความนี้ใช้เงื่อนไขเวลาการสิ้นสุดของสงครามเย็นจากเหตุการณ์การล่มสลายของสหภาพโซเวียต.

ฐานการผลิตไปยังส่วนต่างๆของเอเชีย ไม่เพียงแต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วเท่านั้น หากการย้ายฐานการผลิตยังรวมไปถึงประเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrializing Countries – NICs) และจีน โดยผลที่เกิดขึ้น คือ ก่อให้เกิดเศรษฐกิจการเมืองระดับภูมิภาค (Regional Political Economy)

ญี่ปุ่นปรับเปลี่ยนการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจใหม่ในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะต้องการสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจสองรูปแบบ คือ ในเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific) และในเอเชียตะวันออก (East Asia) กล่าวคือ การสร้างพันธมิตรในเอเชียแปซิฟิกนั้น เป็นการสร้างพันธมิตรที่ไม่เพียงแต่ในเอเชีย หากยังรวมไปถึงการสานความสัมพันธ์สหรัฐอเมริกา อีกทั้งผสมผสานเอาความร่วมมือที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปผนวก โดยตัวอย่างที่เห็นได้ถึงความพยายามที่จะสร้างความร่วมมือโดยผนวกเอาความร่วมมือที่เคยแยกจากกันมารวมกันนั้น ได้แก่ การก่อตั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation – APEC)⁵

⁵ อย่างไรก็ดี ในที่นี้จะไม่ได้กล่าวถึงประวัติของความพยายามของญี่ปุ่นในการก่อตั้ง APEC หรือความร่วมมือในเอเชียตะวันออกที่เกิดขึ้นหลังยุคสงครามเย็นโดยละเอียด หากต้องการศึกษาในรายละเอียดโปรดพิจารณา (Yamazawa, 2004) หรือ (Hook, 2001: 44-45).

ความพยายามของญี่ปุ่นในการตั้ง APEC นั้นเพื่อท้าทาย (Counterforce) ลัทธิป้องกันการค้า (Protectionism) ที่เพิ่มขึ้นในอเมริกาและยุโรปเหนือ อีกทั้งเพื่อเป็นเวทีสำหรับญี่ปุ่นในการโต้แย้งข้อพิพาททางการค้าของญี่ปุ่นที่มีกับสหรัฐอเมริกา และเป็นเครื่องมือเพื่อจัดการกับความกังวลของญี่ปุ่นเรื่องความมั่นคง อีกทั้งเพื่อแก้ไขความรู้สึกที่ประเทศอื่นๆไม่ไว้วางใจญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา (ไชยวัฒน์, 2549: 427)

ต่อมาญี่ปุ่นได้มีบทบาทในการเสนอการจัดตั้งความร่วมมือภายในเอเชียแปซิฟิกอย่างต่อเนื่อง หรือการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ เป็นต้น เช่น การเสนอความช่วยเหลือผ่านแผนมียาซาวา (Miyazawa) ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ หรือการเสนอการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asia Community – EAC) เป็นต้น

แม้จะมีได้ลงในรายละเอียดถึงความพยายามของญี่ปุ่นที่มีต่อกระบวนการการสร้างความร่วมมือภายในเอเชียตะวันออก แต่จะเห็นได้ว่าหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นเป็นต้นมา การที่ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกานั้นส่งผลให้ญี่ปุ่นพยายามดึงเอาสหรัฐอเมริกาเข้ามาเป็นสมาชิกที่ญี่ปุ่นเสนอให้ก่อตั้งขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่าญี่ปุ่นเองตระหนักดีว่าตนเองมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาอยู่

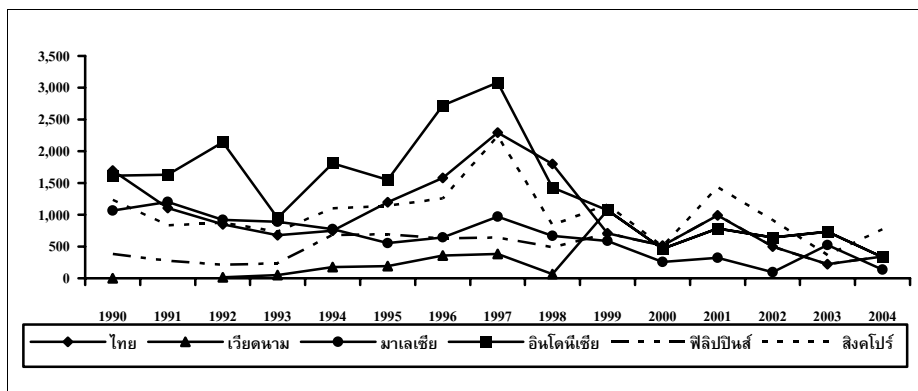
นอกจากนี้หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ญี่ปุ่นได้รับแรงผลักดันจากระบบเศรษฐกิจของตลาดโลกอย่างมาก จนส่งผลให้ญี่ปุ่นเล็งเห็นถึงความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออก กล่าวคือ หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นนั้น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในยุโรป หรือ อเมริกาได้ต่างพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและเป็นรูปเป็นร่าง อีกทั้งปัญหาของระบบเศรษฐกิจระดับโลก เช่น ในช่วง ค.ศ.1997 ที่โลกต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่นั้นส่งผลให้ญี่ปุ่นตระหนักว่าระบบเศรษฐกิจของโลกนั้นผูกเชื่อมโยงกัน ระบบตลาดของภูมิภาคอื่นๆ จึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่น เช่นเดียวกัน

การเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกทำให้รัฐต่างๆ ตระหนักว่าตัวเองมี

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับรัฐอื่นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ นี่เอง เป็นแรงผลักดันให้ญี่ปุ่นซึ่งต้องพึ่งพิงสหรัฐอเมริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างประเทศ ต้องหันมาให้ความช่วยเหลือผ่านทุนหรือการจัดตั้งความร่วมมือต่างๆ เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของตนเองไว้

การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจการลงทุนในต่างประเทศโดยบริษัทญี่ปุ่นล้วนเป็นมาตรการของญี่ปุ่นเพื่อที่จะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของรัฐผู้รับไว้ โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาเสถียรภาพเพื่อไม่ให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นต้องสั่นคลอนไปด้วยเช่นเดียวกัน อีกทั้งเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับเครือข่ายการผลิตของญี่ปุ่นเองที่กระจัดกระจายตั้งฐานการผลิตอยู่ตามส่วนต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แผนภูมิที่ 1: การลงทุนโดยตรง (FDI) จากญี่ปุ่นสู่ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ (1990-2004) (หน่วย: 100 ล้านดอลลาร์)

ข้อมูลจาก: www.mofa.go.jp

จากแผนภูมิที่เสนอนั้นได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของญี่ปุ่นที่เข้ามามีส่วนในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นมีบทบาทอย่างมากในการมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะญี่ปุ่นมีส่วนต่อการเข้ามาลงทุน การให้ความช่วยเหลือ ซึ่งแน่นอนว่าระบบเศรษฐกิจของรัฐผู้รับย่อมมีส่วนที่พึ่งพิงอยู่กับญี่ปุ่นเช่นเดียวกัน โดยจุดสำคัญที่เห็นได้ คือ ในปี ค.ศ. 1997 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจเอเชียและโลกต้องเผชิญกับปัญหานั้น ในปีนั้นญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นตระหนักถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีส่วนต่อระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่น

ในส่วนที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงสองส่วนที่สำคัญ คือ การย้ายฐานการผลิตของญี่ปุ่นมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการที่ญี่ปุ่นเริ่มแสดงบทบาทในการสร้างความร่วมมือในแปซิฟิก จะเห็นได้ว่าบทบาทของญี่ปุ่นนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในพัฒนาการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งภูมิภาคนิยมและภูมิภาคอนุวัตินำโดยญี่ปุ่นที่ตามมา คือ บทบาทของทุนญี่ปุ่นมีส่วนสำคัญอย่างไรต่อภูมิภาคนิยมและภูมิภาคอนุวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดังที่เสนอประวัติศาสตร์โดยคร่าวไปในข้างต้น จะเห็นได้ว่าบริษัทของญี่ปุ่นและรัฐบาล

ญี่ปุ่นล้วนมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการทั้งสอง เพราะบริษัทระหว่างประเทศจะสร้างความเชื่อมโยงข้ามเส้นเขตแดนเพื่อหาโอกาสทางการค้าที่ดีที่สุดผ่านการค้าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การลงนามทำสัญญาด้านเทคโนโลยี (Dobson, 1997) กล่าวคือ หากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการลงทุนในต่างประเทศของญี่ปุ่นได้สร้างเครือข่ายการผลิตและวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีผลอย่างมากต่อภาคธุรกิจ ประเทศหนึ่งๆ และทั้งเอเชีย (Katzenstein, 2005) กล่าวโดยสรุป คือ บริษัทญี่ปุ่นนั้นมีส่วนในการก่อให้เกิดเครือข่ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และก่อให้เกิดแรงผลักดันให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องผลักดันให้เกิดเครือข่ายและความสามารถในการผลิตให้แก่บริษัทต่างๆ อีกทั้งผลักดันให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้พร้อมที่จะรับการเข้ามาของญี่ปุ่นปรับเปลี่ยนตัวเองทั้งเชิงโครงสร้าง และทางกายภาพเพื่อรองรับการเชื่อมโยงของบริษัทญี่ปุ่น

การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจการเข้าไปลงทุนในประเทศนั้นมิได้ก่อให้เกิดเพียงแต่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของรัฐผู้รับเท่านั้น หากยังรวมไปถึงการที่ญี่ปุ่นได้รับผลประโยชน์จากการเข้าไปลงทุนหรือการให้ความช่วยเหลือ คือ การได้รักษาเสถียรภาพทางการเงิน การลงทุนไว้ อีกทั้งยังช่วยเหลือเครือข่ายบริษัทญี่ปุ่นในต่างแดนเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะหลังการเกิดขึ้นของข้อตกลงพลาซาก็จัดว่าเป็นจุดเริ่มต้นของทุนนิยม เพราะญี่ปุ่นได้

เพิ่มการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก (Stubbs, 2005: 211)

ในขณะเดียวกันผลที่เกิดกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของบริษัทญี่ปุ่น คือ การที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองลักษณะ คือ โครงสร้างและกายภาพ อย่างไรก็ตาม คำถามต่อมา คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่กล่าวถึงนั้นส่งผลดีอย่างไรต่อรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะหากพิจารณาในบางลักษณะแล้ว การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอาจได้รับการวิพากษ์ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำตัวเองเข้าไปสู่กระแสทุนนิยมโลกที่ไร้ความปราณีและมุ่งทำลายระบบทุนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามบทความนี้แม้จะเชื่อในข้อถกเถียงบางลักษณะ แต่มีมิติบางมิติที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการระหว่างประเทศของรัฐแล้ว จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างก่อให้เกิดการเข้ามาลงทุนเพราะรัฐต้องเปิดเสรีมากขึ้น ลดกฎระเบียบ และสร้างเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อระบบการผลิตที่ต้องการเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากในพื้นที่

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงนโยบายในลักษณะดังกล่าวยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างรัฐที่สร้างความร่วมมือกันด้วยเหตุที่ว่าการที่รัฐจะสร้างความร่วมมือหรือมีเป้าหมายที่จะไปสู่ร่วมกันแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายทั้งทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจนั้นรัฐทั้งหลายต้องมีความพยายามในการก้าวเข้ามาเพื่อหาจุดที่ทั้งสองฝ่ายหรือหลายๆ ฝ่าย

ยอมรับได้เป็นอย่างน้อยที่สุด ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่รัฐพร้อมจะหรือพยายามที่จะทำเพื่อให้เกิดการยอมรับ

การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นผ่านระบบผลักดันของตลาดก็เช่นเดียวกัน ระบบตลาดโลกที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงครามและต้องยอมตกอยู่ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาที่เป็นศูนย์กลางของระบบทุนนิยมโลกและเป็นเหตุให้ต้องผูกตัวเองไปกับระบบทุนนิยมและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสหรัฐอเมริกาให้แน่นแฟ้นตลอดมานั้น เปรียบเสมือนบ่วงให้ญี่ปุ่นต้องดำเนินนโยบายที่เป็นไปเพื่อเอื้ออำนวยต่อความพึงพอใจของสหรัฐอเมริกาโดยเสมอมา นอกจากนี้การก่อให้เกิดปัจจัยที่ผลักดันให้รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เลือกที่จะใช้แนวคิดเรื่องภูมิภาคนิยม ทั้งการที่เกิดการรวมตัวของภูมิภาคนิยมที่มีทั่วโลก ความล้มเหลวของความร่วมมือแบบพหุภาคีที่มีทั่วโลก ก็เป็นแรงผลักดันเสริมที่ช่วยให้รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตัดสินใจเลือกที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างกันผ่านภูมิภาคนิยม จนกลายเป็นภูมิภาคอนุทวีปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในที่สุด

ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่มีมุ่งเน้นการลดทอนกฎระเบียบ และต้องสร้างสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจัยผลักดันให้ญี่ปุ่นเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือแรงผลักดันจากระบบทุนของ

โลก ในขณะที่รัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเอาทุนญี่ปุ่นเข้ามาเพื่อปรับตัวเองให้เข้าสู่กระแสนิยมโลก ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างภายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองนั้นก็ก่อร่างสร้างตัวขึ้นจากการผลักดันของระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ของภูมิภาคและก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือด้านต่างๆ เช่นเดียวกัน

สรุป

บทความนี้ได้เสนอแนวคิดเรื่องการศึกษาภูมิภาคนิยมและภูมิภาคานวัตินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแนวทางการศึกษาของสำนักเสรีนิยมใหม่มหาธิบาย โดยเชื่อว่าคำอธิบายของสำนักเสรีนิยมใหม่นั้นมีความสามารถมากกว่าสำนักอื่นที่ใช้อธิบาย เพราะสามารถแสดงให้เห็นถึงแรงผลักดัน ซึ่งได้แก่ทุนนิยมโลก ที่เข้ามามีส่วนที่ก่อให้เกิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของญี่ปุ่นและของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง

แรงผลักดันที่เห็นได้ชัด คือ การที่ระบบทุนนิยมโลกมีผลจากการกระทำของสหรัฐอเมริกาที่เป็นศูนย์กลางของระบบทุนนิยมโลก หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลกปัจจุบันนี้มีผลต่อเนื่องจากเหตุการณ์ในอดีต โดยเฉพาะการที่ญี่ปุ่นมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐอเมริกาอย่างแนบแน่นจน

กลายเป็นบ่วงของการสร้างแนวนโยบายของญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

นอกจากนี้บทบาทของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในมิติความมั่นคงและเศรษฐกิจก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตกอยู่ในระบบของเสรีนิยมใหม่ที่พลังของตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นในแง่ใดก็ตาม ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

แม้ว่าคำอธิบายรูปในสำนักสังคมนิยมและปัญญาตินิยมจะมีความสามารถในการอธิบายภูมิภาคนิยมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ตามที่บทความนี้ได้กล่าวไปถึงการไม่สามารถอธิบายแรงผลักดันหรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจได้นั้น จึงทำให้การอธิบายของสำนักเสรีนิยมที่สามารถอธิบายได้ดีกว่าเป็นแนวทางการศึกษาภูมิภาคนิยมอีกแนวทางหนึ่งที่มีพลวัต

โดยเฉพาะบทบาทของญี่ปุ่นที่เข้ามามีส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทญี่ปุ่นที่เข้ามามีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ทั้งการย้ายฐานการผลิต การลงทุนในต่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจเหล่านี้เองที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและแนวนโยบายของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น

มิได้เกิดขึ้นจากเจตจำนงของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีสาเหตุ หากแต่มีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ดีก็ไม่สามารถกล่าวได้อย่างเต็มปากว่าการเปลี่ยนแปลงอันเกิดขึ้นจากแรงขับเคลื่อนของระบบทุนนั้นก่อให้เกิดผลกระทบแต่ในแง่ร้ายต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามลักษณะของคำอธิบายบางชุดที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากทุนนิยม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลร้ายของประชาชน เพราะในอีกบางลักษณะที่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ มิติประชาชนนั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความช่วยเหลือทางภาคสังคม ทั้งสาธารณสุข การศึกษา เกษตรกรรม เป็นต้น และอีกแห่งหนึ่ง ได้ก่อให้เกิดผลดีแก่รัฐ ในลักษณะที่รัฐได้สร้างความร่วมมือระหว่างกัน

การสร้างความร่วมมือระหว่างกันทั้งการลดกฎระเบียบ การสร้างมาตรฐานใหม่ในการการประพฤติด้านนโยบายต่างประเทศ การสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน และความคาดหวังทางความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจนี้เองที่เป็นผลดีต่อรัฐในบางลักษณะ

การเชื่อมโยงภูมิภาคที่เกิดขึ้นจึงมิใช่เพียงเป้าหมายอันเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในรัฐและหรือภายในภูมิภาคร่วมกันเท่านั้น เพราะตราบใดที่รัฐยังคงดำรงอยู่บนสถานะที่ต้องพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจ รัฐก็จะมีโอกาสสามารถปฏิเสธได้โดยสิ้นเชิงต่อแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอกและหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญนั้น คือ ทุนนิยม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิตติ ประเสริฐสุข. (2549). *การเจรจาการค้าของ ญี่ปุ่น: จากการแก้ไขข้อพิพาทสู่ FTA*. กรุงเทพฯ: โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น.
- ไชยวัฒน์ คำฑู. (2549). *นโยบายต่างประเทศ ญี่ปุ่น: ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรุตม์ เจริญศรี. (2550). “วาทกรรมการพัฒนาและบทบาททุนญี่ปุ่นในการพัฒนาลุ่มน้ำโขง: บทศึกษารัฐไทยในกระแสโลกาภิวัตน์”. นำเสนอ ณ การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 พ.ศ.2550 “เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน”. กรุงเทพฯ.
- นรุตม์ เจริญศรี. (2551). “ทุนญี่ปุ่นกับระเบียบเศรษฐกิจ: ภูมิภาคคาบูกิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. นำเสนอ ณ การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 4. ขอนแก่น.
- นรุตม์ เจริญศรี. (2551) “ทุนญี่ปุ่น: ภูมิภาคนิยมและภูมิภาคคาบูกิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. นำเสนอ ณ การประชุมวิชาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา. กรุงเทพฯ.
- บัญญัติ สุรการวิทย์. (ม.ป.ป.). ความสำคัญของอาเซียนในสายตาญี่ปุ่น. ใน บัญญัติ สุรการวิทย์ (บ.ก.), *ญี่ปุ่นกับอาเซียน* (หน้า 23). กรุงเทพฯ: สถาบันญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, และ คริส เบเคอร์. (2546). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม.
- ศิริพร วัชชวัลคุ. (2547). *พันธมิตรญี่ปุ่น-สหรัฐฯ ในยุคสงครามเย็น. ใน จุลชีพ ชินวรโณ (บ.ก.), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมภพ มานะรังสรรค์. (2549). *พลวัตของระบบการเงินโลกกับผลกระทบต่อไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, บ.ก.) กรุงเทพฯ: ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวินัย ภรณวลัย. (2523). *เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยโครงสร้างเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นกับการพัฒนาของระบบทุนนิยมโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อิซาซึ โอะโตะกะว่า. (2545). *ญี่ปุ่น: ยุทธศาสตร์การค้าและอุตสาหกรรม*. (กนิษฐา มัทซึโอะ, ผู้แปล) กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ภาษาอังกฤษ**
- Asian Development Bank (2007, June). Retrieved October 8, 2008, from Midterm-Review of the Greater Mekong Subregion Strategy Framework 2002-2012: <http://www.adb.org/documents/reports/mid-term-review-gms/MidTerm-Review-GMS-4June2007.pdf>
- Beeson, M. (2005). Rethinking Regionalism: Europe and East Asia in Comparative Historical Perspective. *Journal of European Public Policy*, 12 (6).
- Bhalla, A. S., & Bhalla, P. (1997). *Regional Blocs: Building Blocks or Stumbling Blocks?* New York: Macmillan Press.
- Breslin, S. (2007). Theorising East Asian Regionalism(s). In M. G. Curley, & N. Thomas (Eds.), *Advancing East Asian Regionalism*. Oxon: Routledge.
- Breslin, S., Hughes, C. W., Phillips, N., & Rosamond, B. (Eds.). (2002). *New Regionalisms in Global Political Economy: Theories and Cases*. London: Routledge.
- Cohn, T. H. (2008). *Global Political Economy: Theory and Practice* (4 ed.). New York: Pearson.
- Dobson, W. (1997). East Asian Integration. In W. Dobson, & C. S. Yue (Eds.), *Multinationals and East Asian Integration*. Ottawa: International Development Research Centre.
- Dobson, W., & Yue, C. S. (Eds.). (1997). *Multinationals and East Asian Integration*. Ottawa: International Development Research Centre.
- Fawcett, L. (2005). Regionalism from a Historical Perspective. In M. Farrell, B. Hettne, & L. V. Langenhove (Eds.), *Global Politics of Regionalism: Theory and Practice*. London: Pluto.

- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Hook, G. (1996). Japan and the Construction of Asia-Pacific. In A. Gamble, & A. Payne (Eds.), *Regionalism and World Order*. Malaysia: Macmillan Press.
- Hook, G. (2001). Japan's Role in the East Asian Political Economy. In G. D. Hook, & H. Hasegawa (Eds.), *The Political Economy of Japanese Globalization*. London: Routledge.
- Katzenstein, P. J. (2005). *A world of Regions : Asia and Europe in the American Imperium*. Ithaca: Cornell University Press.
- MacLEOD, G. (2001). New Regionalism Reconsidered : Globalization and the Remaking of Political Economy Space. *International Journal of Urban and Regional Research* , 25 (4).
- Oehlers, A. (2006). A Critique of ADB Policies towards the Greater Mekong Sub-Region. *Journal of Contemporary Asia* , 36 (4), 468.
- Pempel, T. (2005). Introduction: Emerging Webs of Regional Connectedness. In T. J. Pempel (Ed.), *Remapping East Asia : The Construction of Region*. New York: Cornell University.
- Ruland, J., & Jetschke, A. (2008). 40 Years of ASEAN : Perspective Performance and Lesson for Change. *The pacific Review* , 21 (4).
- Schirm, S. A. (2002). *Globalization and the New Regionalism : Global Market, Domestic Politics and Regional Cooperation*. Oxford: Polity.
- Soderbaum, F., & Shaw, T. M. (Eds.). (2003). *Theories of New Regionalism : A Plaggrave Reader*. New York: Palgrave.
- Steven, R. (1996). *Japan and the World Order : Global Investments, Trade and Finance*. Basingstoke, Hampshire: Macmillan.
- Stubbs, R. (2005). *Rethinking Asia's Economic Mireacle: The Political Economy of War. Prosperity and Crisis*. New York: Palgrave.

- Tavares, R. (2004). *The State of the Art of Regionalism : The Past, Present and Future Discipline*. Working Paper, United Nations University.
- Twu, J. Y. (2001). Globalization and Oriental Capitalism : The Global Meaning of Japan. In G. D. Hook, & H. Hasegawa (Eds.), *The Political Economy of Japanese Globalization*. London: Routledge.
- Vayrynen, R. (2003). Regionalism : Old and New. *International Studies Review* (5).
- Vogel, E. F. (1986). *Pax Nipponica*. *Foreign Affairs* , Spring.
- Wunderlich, Jen-Uwe. (2007), *Regionalism, Globalisation and International Order: Europe and Southeast Asia*. Hampshire: Ashgate.
- Yamazawa, I. (2004). *Japan and the East Asian Economics: Prospects and Retrospects in the Early Twenty-First Century*. Working Paper, APEC Studies Center, Institute of Developing Economies, JETRO.